

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTI

Научный вестник Бухарского государственного университета
Scientific reports of Bukhara State University

11/2024

E-ISSN 2181-1466

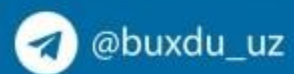

9 772181 146004

ISSN 2181-6875

9 772181 687004

11/2024

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTI
SCIENTIFIC REPORTS OF BUKHARA STATE UNIVERSITY
НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК БУХАРСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

Ilmiy-nazariy jurnal
2024, № 11, noyabr

Jurnal 2003-yildan boshlab **filologiya** fanlari bo'yicha, 2015-yildan boshlab **fizika-matematika** fanlari bo'yicha, 2018-yildan boshlab **siyosiy** fanlar bo'yicha, **tarix** fanlari bo'yicha 2023-yil 29-avgustdan boshlab O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar Vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasining dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal 2000-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 12 marta chiqadi.

Jurnal O'zbekiston matbuot va axborot agentligi Buxoro viloyat matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2020-yil 24-avgust № 1103-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Muassis: Buxoro davlat universiteti

Tahririyat manzili: 200117, O'zbekiston Respublikasi, Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy.

Elektron manzil: nashriyot_buxdu@buxdu.uz

TAHRIR HAY'ATI:

Bosh muharrir: Xamidov Obidjon Xafizovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bosh muharrir o'rinbosari: Rasulov To'liqin Husenovich, fizika-matematika fanlari doktori (DSc), professor

Mas'ul kotib: Shirinova Mexrigiyo Shokirovna, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Kuzmichev Nikolay Dmitriyevich, fizika-matematika fanlari doktori (DSc), professor (N.P. Ogaryov nomidagi Mordova milliy tadqiqot davlat universiteti, Rossiya)

Danova M., filologiya fanlari doktori, professor (Bolgariya)

Margianti S.E., iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Indoneziya)

Minin V.V., kimyo fanlari doktori (Rossiya)

Tashqarayev R.A., texnika fanlari doktori (Qozog'iston)

Mo'minov M.E., fizika-matematika fanlari nomzodi (Malayziya)

Mengliyev Baxtiyor Rajabovich, filologiya fanlari doktori, professor

Adizov Baxtiyor Rahmonovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Abuzalova Mexriniso Kadirovna, filologiya fanlari doktori, professor

Amonov Muxtor Raxmatovich, texnika fanlari doktori, professor

Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor, xalqaro psixologiya fanlari akademiyasining haqiqiy a'zosi (akademigi)

Baqoyeva Muhabbat Qayumovna, filologiya fanlari doktori, professor

Bo'riyev Sulaymon Bo'riyevich, biologiya fanlari doktori, professor

Jumayev Rustam G'aniyevich, siyosiy fanlar nomzodi, dotsent

Djurayev Davron Raxmonovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Durdiyev Durdimurod Qalandarovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharofovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Qahhorov Siddiq Qahhorovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Umarov Baqo Bafoyevich, kimyo fanlari doktori, professor

Murodov G'ayrat Nekovich, filologiya fanlari doktori, professor

O'rayeva Darmonoy Saidjonovna, filologiya fanlari doktori, professor

Navro'z-zoda Baxtiyor Nigmatovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Hayitov Shodmon Ahmadovich, tarix fanlari doktori, professor

To'rayev Halim Hojiyevich, tarix fanlari doktori, professor

Rasulov Baxtiyor Mamajonovich, tarix fanlari doktori, professor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Quvvatova Dilrabo Habibovna, filologiya fanlari doktori, professor

Axmedova Shoira Nematovna, filologiya fanlari doktori, professor

Bekova Nazora Jo'rayevna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Amonova Zilola Qodirovna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Hamroyeva Shahlo Mirjonovna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Nigmatova Lola Xamidovna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Boboyev Feruz Sayfullayevich, tarix fanlari doktori

Jo'rayev Narzulla Qosimovich, siyosiy fanlar doktori, professor

Xolliyev Askar Ergashovich, biologiya fanlari doktori, professor

Artikova Hafiza To'ymurodovna, biologiya fanlari doktori, professor

Hayitov Shavkat Ahmadovich, filologiya fanlari doktori, professor

Qurbonova Gulnoz Negmatovna, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Ixtiyarova Gulnora Akmalovna, kimyo fanlari doktori, professor

Rasulov Zubaydullo Izomovich, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Mirzayev Shavkat Mustaqimovich, texnika fanlari doktori, professor

Samiyev Kamoliddin A'zamovich, texnika fanlari doktori, dotsent

Esanov Husniddin Qurbonovich, biologiya fanlari doktori, dotsent

Zaripov Gulmurot Toxirovich, texnika fanlari nomzodi, professor

Jumayev Jura, fizika-matematika fanlari nomzodi, dotsent

Klichev Qybek Abdurasulovich, tarix fanlari doktori, dotsent

G'aybulayeva Nafisa Izattullayevna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

MUNDARIJA * СОДЕРЖАНИЕ *** CONTENTS****ADABIYOTSHUNOSLIK *** LITERARY CRITICISM ***
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ**

Khajieva F.M.	Uzbek biofiction: the contemporary evolution and its symbolic representation of uzbek identity	3
Doshanova G.I.	Sirojiddin Sayyid dostonlarida liro epik tasvirning o'ziga xos xususiyatlari	10
Fayziyeva K.A.	V.Irving romantizm va detektiv- avantur syujetli asarlari misolida	14
Ganiyeva O.X.	J.Stuartning "Love" hikoyasida tabiat tasviri va muallif mahorati	18
Nodirova F.X.	Sa'dulla Hakim ijodida metafora va ramzlarning qo'llanilishi	22
O'roqova N.Y.	Xalq qo'shiqlarida faunistik obrazlar talqini	27
Хажиева Ф.М., Рахимова Ш.Р.	Анализ фрагментации жизни и самоидентичности персонажей в романе «Трансатлантика» Колума Маккенна	34
Abdurashidova K.A.	Сравнительный анализ научных концепций, относящихся к изучению народных легенд	39
Niyazova M.Kh., Kushaeva F.A.	Perspectives of the characters on education and social issues in the novel "Great expectations" by Charles Dickens	47
Tojimatov R.G'.	Muhammad Yusuf she'rlarida "muhabbat lingvokonsepti	53
Murodov Sh.D.	Maqol va hikmatlar hamda matallarni o'zbekchada tarjima qilish muammolari	58
Jumayev R.N.	"Hayrat ul-abror" da adab talqini	62
Hazratkuliyon D.F.	Continuation of literary traditions in modern tajik poetry (inspiration and imitation of Mawlana Jalaluddin 's poetry)	67
FALSAFA VA HUQUQ, SIYOSATSHUNOSLIK *** PHILOSOPHY, LAW AND POLITICAL SCIENCES *** ФИЛОСОФИЯ, ПРАВО И ПОЛИТОЛОГИЯ		
Фазылова А.А.	Защита культурных ценностей во время вооруженных конфликтов	77
Rajabov A.Sh.	Mirbobo Naqshbandiyning "Mir'otus solikiyn" asari va uning irfoniy-falsafiy mohiyati	82
Saydullayev U.U.	Ijtimoiy ongda milliy va umuminsoniy qadriyatlarining o'rni va roli	86
Sadibaqosev H.Sh.	Xitoyning janubiy-sharqiy osiyo mintaqasidagi manfaatlari	91
Нурмуродов Д.	Халқаро муносабатлар ва янги жаҳон тартиботи; эволюцияси ва амалиёти	98
Соипов Б.И.	Марказий Осиёда диний бағрикенглик масалалари	103
TARIX *** HISTORY *** ИСТОРИЯ		
Akramov D.F.	Sovet boshqaruvi davrida o'qituvchi kadrlar tayyorlashdagi muammolar	108
Ashirov V.I.	Sanoat shaharlari aholisining sog'liqni saqlash va salomatligidagi muammolar	113

Murodov H.S.	Viza – turizm siyosati uchun keng qulaylik omili	119
Sultonov E.M.	Bronza va ilk temir davri chorvachilik xo'jaligi xususida	123
To'rayev A.I.	Buxoro vohasi aholisining dehqonchilik an'analari va ular bilan bog'liq marosimlar	127
Xo'jaxonov I.M.	Turkiston jadidlarining milliy adabiy til haqidagi qarashlari	132
Yarkulov A.A.	Tuproqqal'a arxeologiya yodgorligini konservatsiyalsh va muzeylashtirish loyihasini ishlab chiqilishi xususida	137
Зарипов С.Дж.	Трудовые ресурсы Узбекистана 1970 и 1980 – е годы хх века	141
Yuldosheva B.M., Tog'ayeva M.S.	O'zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayoni: tabiiy resurslar va ekologik muvozanatga islohotlarning ta'siri	145
Шодиева Ш.С.	XIX asrning 30-40 yillarida Buxoro – Angliya munosabatlariga doir ayrim mulohazalar	152
Murodova D.Sh.	Arxiv manbalarida Buxoro davlat universiteti tarixining yoritilishi	157
Tўраева Г.Б.	О.А.Сухареванинг Бухоро мавзусидаги илмий монографиялари таҳлили	163
Saparbayeva E.D.	XIX asr oxiri va XX asrning birinchi choragida quyi va o'rta zarafshon vohasi aholisining etnik tarkibi tarixi	169
Yo'ldoshev A.B., Jumayeva N.O.	AQSHga o'zbeklar tarqalishi tarixi va mehnat migrantlarining hayoti (XX asr boshlaridan XXI asrning birinchi choragigacha)	175
Ahmadova Z.Sh.	Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi va uning ijtimoiy soha rivojiga ta'siri	183
PEDAGOGIKA *** PEDAGOGY *** ПЕДАГОГИКА		
Aliqulov Sh.F.	Oliy ta'lim muassasalarida multimedia texnologiyalarini o'qitishning nazariy asoslari	187
Musirmonov Sh.U.	Turizm asoslari fanini o'qitishda innovatsion pedagogik yondashuvlar	191
Aliqulov Sh.F.	Multimedia texnologiyalari orqali kasbiy kommunikativ kompetentligini baholash	195
XOTIRA		
Hayitov Sh.A.	Insoniylik va olimlik maktabining ibratli timsoli: abadiyatga daxldor inson	199

SIROJIDDIN SAYYID DOSTONLARIDA LIRO EPIK TASVIRNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Doshanova Guljahan Ismailovna,
Qoraqalpoq davlat universiteti dotsenti,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
guljahandoshanova@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada Sirojiddin Sayyid dostonlarida liro-epik tasvirning o'ziga xos xususiyatlari chuqur tahlil qilinadi. Yozuvchining ijodi o'ziga xos lirik ruhiyat va epik ko'lamni birlashtirgan holda, o'zbek adabiyotida noyob badiiy yondashuvni shakllantirgan. Sayyidning dostonlarida milliy qadriyatlar va insoniy tuyg'ular uyg'un tarzda tasvirlanadi, bunda lirik qahramonlarning ichki dunyosi epik voqealar zanjiri bilan bog'lanib, ularning his-tuyg'ulari, maqsadlari va kurashlari teran tasvirlanadi.

Maqolada Sirojiddin Sayyid dostonlarida liro-epik tasvir vositalari, ya'ni obraz yaratish usullari, syujet rivoji, lirik chiziqning epik tasvirlar bilan uyg'unligi hamda dostonlardagi badiiy vositalarning milliy va umuminsoniy qadriyatlarni ifoda etishdagi o'rni o'rganiladi. Dostonlarda xalqona ruh, lirik qahramonlarning individual kechinmalari va epik qahramonlarning ijtimoiy kurashi o'zaro birlashib, adabiy-estetik badiiy mazmun yaratadi. Ushbu liro-epik asarlarda shaxsiy va umumiy qiziqishlarning to'qnashuvi, sevgi, sadoqat, vafu va kurash kabi mavzular teran ifodalanib, o'zbek adabiyoti uchun noyob yondashuv namoyon etiladi.

Ushbu tahlil orqali Sirojiddin Sayyidning ijodiy uslubi, badiiy ifodaning keng imkoniyatlari va dostonlardagi lirik ruhning epik voqealar bilan uyg'unligi ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: Sirojiddin Sayyid, liro-epik tasvir, dostonlar, milliy qadriyatlar, lirik qahramon, epik syujet, badiiy uslub, poetik uyg'unlik, sevgi va kurash.

SPETCIFIC ASPECTS OF THE LYRICAL IMAGE IN THE EPICS SIROJIDDIN SAYYID

Abstract. This article provides an in-depth analysis of the unique characteristics of lyrical-epic imagery in the works of Sirojiddin Sayyid. The author's creative works combine a distinct lyrical spirit with an epic scale, forming a unique literary approach within Uzbek literature. Sayyid's epics harmoniously depict national values and human emotions, where the inner world of lyrical heroes is intertwined with the sequence of epic events, portraying their feelings, goals, and struggles in a profound way.

The article explores the techniques of lyrical-epic imagery in Sirojiddin Sayyid's epics, including character creation, plot development, and the blending of lyrical themes with epic narratives. It examines how these artistic elements convey both national and universal values. The epics reflect a folk spirit, where the individual emotions of lyrical heroes are intertwined with the social battles of epic characters, creating a rich literary and aesthetic experience. Themes of personal and collective interests, love, loyalty, fidelity, and struggle are vividly expressed, showcasing a unique approach to Uzbek literature.

Through this analysis, the article reveals the creative style of Sirojiddin Sayyid, demonstrating the broad capabilities of artistic expression and the harmony between lyrical emotion and epic narrative in his epics.

Keywords: Sirojiddin Sayyid, lyrical-epic imagery, epics, national values, lyrical hero, epic plot, artistic style, poetic harmony, love and struggle.

УНИКАЛЬНЫЕ ОСБЕННОСТИ ЛИРОЭПИЧЕСКИХ ОБРАЗОВ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ СИРОЖИДДИНА САЙЙИДА

Аннотация. В данной статье проводится глубокий анализ уникальных особенностей лиро-эпического изображения в произведениях Сиржиддина Саййида. Творчество автора объединяет в себе выразительный лирический дух с эпическим размахом, формируя уникальный литературный подход в узбекской литературе. В эпических произведениях Саййида гармонично отражаются национальные ценности и человеческие эмоции, где внутренняя жизнь лирических героев переплетается с цепью эпических событий, глубоко раскрывая их чувства, цели и борьбу.

Статья исследует приёмы лиро-эпического изображения в эпохах Сироиддина Саййида, включая создание образов, развитие сюжета и сочетание лирических мотивов с эпическими нарративами. Рассматривается, как эти художественные элементы помогают передать как национальные, так и общечеловеческие ценности. Эпические произведения пронизаны народным

духом, где индивидуальные переживания лирических героев сливаются с социальными битвами эпических персонажей, создавая богатую литературно-эстетическую ткань. Темы личных и коллективных интересов, любви, верности, преданности и борьбы находят глубокое отражение, демонстрируя уникальный подход в узбекской литературе.

Этот анализ раскрывает творческий стиль Сироиддина Саййида, показывая широкие возможности художественного выражения и гармонию между лирическим чувством и эпическим повествованием в его произведениях.

Ключевые слова: Сироиддин Саййид, лиро-эпическое изображение, эпосы, национальные ценности, лирический герой, эпический сюжет, художественный стиль, поэтическая гармония, любовь и борьба.

Kirish. Sirojiddin Sayyid zamonaviy o'zbek adabiyotining yorqin vakilidir. Uning ijodida milliy qadriyatlar va xalqning ma'naviy merosi liroepik tasvir orqali ta'sirli tarzda ifoda etiladi. Shoirning dostonlari lirik va epik unsurlar uyg'unligi bilan ajralib turadi, bunda shaxsiy kechinmalar va ijtimoiy kurashlar bir-birini to'ldiradi. S.Sayyid o'z asarlarida milliy ruhni, xalqning orzu-intilishlarini, sevgi va sadoqat kabi mavzularni teran badiiy vositalar orqali tasvirlaydi.

Uning dostonlari o'zbek xalqining milliy o'zligini saqlab qolish, ma'naviy qadriyatlarini yuksaltirishga xizmat qilib, xalqning ichki dunyosini epik voqealar bilan uyg'unlashtirish orqali boy adabiy meros yaratgan. Ushbu maqola Sirojiddin Sayyidning liro-epik tasvirdagi o'ziga xos yondashuvini, uning adabiy-estetik ahamiyatini tahlil qilishga qaratilgan.

Tahlil va natijalar. Sirojiddin Sayyidning dostonlari o'zbek adabiyotida liro-epik tasvirning yorqin namunasi sifatida katta e'tiborga loyiqdir. Bu dostonlarda lirik va epik unsurlar o'zaro uyg'unlashib, xalqning ma'naviy hayotini, milliy qadriyatlarini va umumiy insoniy tuyg'ularini badiiy ifodalashda muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Shoirning lirik qahramonlari shaxsiy hissiyotlari va kechinmalarini epik voqealar fonida namoyon qilib, xalq hayotiga doir asosiy g'oyalarni chuqur badiiy tahlil etadi. Aynan shu uyg'unlik Sirojiddin Sayyid dostonlarini o'ziga xos qiladi va o'quvchiga kuchli ta'sir qiladi.

Dostonlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, lirik va epik unsurlar Sayyid asarlarida bir-birini to'ldiruvchi ikki asosiy qism sifatida mavjud. Epik syujetlar keng ko'lamlil voqealarni tasvirlab, xalqning umumiy hayoti, kurashlari va orzu-intilishlarini aks ettirsa, lirik qahramonlar o'zlarining ichki dunyosi, his-tuyg'ulari orqali epik voqealarning badiiy-estetik mazmunini chuqurlashtiradi. Bu lirik qahramonlarning ichki kechinmalari epik qahramonlarning kurashlari bilan bog'liq holda ifodalanib, dostonlarning badiiy qimmatini oshadi.

Sirojiddin Sayyidning dostonlarida lirik va epik uyg'unlik orqali xalqning ijtimoiy hayotiga oid muhim masalalar yoritiladi. Masalan, sevgi, sadoqat, vafo kabi mavzular lirik obrazlar orqali ifodalanib, ularning epik tasvirlari xalqning ijtimoiy kurashlari, tarixiy voqealar va milliy qadriyatlari bilan chambarchas bog'langan. Dostonlarda lirik qahramonlar, o'zlarining shaxsiy kechinmalari orqali xalqning umidlari, baxt va adolatga bo'lgan intilishlarini ifodalaydi. Bu intilishlar epik syujetlar orqali keng miqyosda tasvirlanib, xalqning tarixiy va ijtimoiy hayotiga xos bo'lgan muhim voqealar orqali ifodalanadi.

Sirojiddin Sayyidning liroepik dostonlarida lirik obrazlarning ichki kechinmalari ko'pincha xalqning milliy qadriyatlari bilan bog'liq bo'lib, bu qadriyatlar o'z navbatida epik voqealar orqali namoyon bo'ladi. Masalan, xalqning ozodlikka, adolatga va baxt-sadodatga bo'lgan intilishlari, ijtimoiy tenglik va jamoaviy qadriyatlar dostonlarning asosiy mavzularidan birini tashkil qiladi. Lirik qahramonlar orqali ifodalangan sevgi va sadoqat epik syujetlar yordamida xalqning ijtimoiy hayotidagi muhim burilishlar, kurashlar va tarixiy voqealar bilan uyg'unlashadi.

Dostonlar tahlili shuni ko'rsatadiki, Sayyidning lirik obrazlari faqat shaxsiy kechinmalarini emas, balki xalqning umumiy ma'naviy holatini ham aks ettiradi. Ularning individual tuyg'ulari milliy madaniyat va qadriyatlar bilan uzviy bog'liq bo'lib, xalqning umumiy kayfiyati, orzu-intilishlari va umidlarini ifodalaydi. Bu lirik qahramonlarning ichki dunyosi va ularning epik syujetlarga bog'lanishi badiiy mazmunni yanada boyitadi, o'quvchiga ta'sirchan va teran his-tuyg'ularni yetkazadi.

Sirojiddin Sayyidning dostonlaridagi liro-epik tasvirning yana bir muhim jihati shundaki, u o'zbek xalqining madaniy va tarixiy an'alarini zamonaviy voqealar bilan uyg'unlashtirib, adabiy merosni boyitishga xizmat qilgan. Shoirning dostonlari xalqning madaniy merosi va milliy qadriyatlarini asrab-avaylash, ularni kelajak avlodlarga yetkazish g'oyasini ilgari suradi. Bu dostonlarda epik voqealar orqali milliy qadriyatlar, xalqning tarixi, madaniyati va ma'naviyati ta'sirchan ifodalanadi. Shu bilan birga, lirik qahramonlarning shaxsiy kechinmalari, ularning sevgi, sadoqat va kurashlari bu umumiy epik tasvirni boyitib, dostonlarning badiiy-estetik qimmatini oshiradi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, Sirojiddin Sayyidning liro-epik dostonlari o'zbek adabiyotida milliy va universal qadriyatlarni birlashtirgan noyob badiiy asarlar hisoblanadi. Shoirning ijodi xalqning ma'naviy

merosini boyitish va milliy o'zlikni saqlab qolishga qaratilgan bo'lib, uning liro-epik tasvir usuli o'zbek adabiyotida yangi badiiy yo'nalish yaratgan.

Lirik va epik unsurlar uyg'unligi, xalqning ijtimoiy hayoti, shaxsiy va jamoaviy qiziqishlar o'rtasidagi to'qnashuvlar, milliy qadriyatlar va shaxsiy kechinmalarning birlashuvi Sayyid dostonlarining asosiy badiiy xususiyatlari hisoblanadi.

Shoirning ijodiy yondashuvi milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va rivojlantirishga xizmat qilgan bo'lib, uning dostonlarida o'zbek xalqining tarixiy va madaniy merosi badiiy obrazlar orqali ta'sirchan tasvirlanadi. Shu jihatdan, Sirojiddin Sayyid dostonlari o'zbek adabiyotining eng muhim badiiy-estetik yutuqlaridan biri bo'lib, xalqning madaniy va ma'naviy hayotini chuqur aks ettirgan asarlar qatoriga kiradi.

Tahlil va natijalarimizda Sirojiddin Sayyidning liro-epik dostonlarida ko'tarilgan asosiy mavzular va tasvirlar bir-biri bilan bog'langan holda, o'zbek xalqining umumiy tarixiy, madaniy va ma'naviy rivojlanishidagi rolini yanada aniqroq ko'rsatadi. Ularning ichki muammolari, orzu-intilishlari, va maqsadlari shoirning ijodida yuksak badiiy darajada tasvirlanadi. Bu esa, shubhasiz, o'quvchilarni va keng ommani fikr va his-tuyg'ularga chorlashda katta ahamiyatga ega.

Mavzular va Motiflar

S.Sayyidning dostonlarida odatda quyidagi asosiy mavzular va motivlar ko'rinadi:

Sevgi va Sadoqat: Shoirning asarlarida sevgi mavzusi o'ziga xos ahamiyatga ega. Lirik qahramonlar o'z sevgi tuyg'ularini epik syujetlar orqali ifodalagan holda, hayotdagi sinovlar va qiyinchiliklar bilan yuzma-yuz kelishadi. Bu sevgi, sadoqat va insoniy munosabatlar doimo xalqning tarixiy va ijtimoiy hayoti bilan bog'liqdir.

Adolat va Haq uchun Kurash: Sayyidning dostonlarida odatda adolatga erishish, haq va haqiqatni himoya qilish kabi g'oyalar ham muhim o'rin tutadi. Lirik qahramonlar o'z kelajagini va baxtini izlashda, adolat yo'lida kurashishga tayyorligini ko'rsatadi. Bu holat, shoirning xalqining ijtimoiy kurashlari va orzu-intilishlarini aks ettiradi.

Milliy Qadriyatlar va Madaniyat: Sayyid o'z dostonlarida o'zbek xalqining madaniy an'analarini, urf-odatlarini va tarixiy voqealarini jonlantirib, ularni badiiy obrazlar orqali keng targ'ib etadi. Bu esa o'zbek madaniyatining yuksak darajada saqlanishiga, avlodlarga yetkazilishiga xizmat qiladi.

Sirojiddin Sayyid dostonlarida tasvirlar va sifatlar o'rtasidagi muvofiqlik va uyg'unlik o'quvchining diqqatini tortadi. U o'z ijodida lirik tasvirlar va epik voqealarni bir butun sifatida namoyon etadi. Masalan, lirik qahramonlar, o'zlarining ichki kechinmalari va his-tuyg'ulari orqali voqealarning ahamiyatini ochib beradi. Bunda, shoir qahramonlarni ko'rsatib, ularning haqiqiy his-tuyg'ulari, shaxsiy kurashlari va ijtimoiy masalalarini badiiy til orqali keltirib o'tadi.

Sirojiddin Sayyidning dostonlari, albatta, o'ziga xos va o'zbek adabiyotida muhim o'rin tutadigan asarlardir. Ularning badiiy va estetik jihatlari, xalqning urf-odatlari va qadriyatlari, shuningdek, xalqning tarixiy xotirasi bilan bog'liqdir. Sayyid ijodida liro-epik tasvirlarning uyg'unligi nafaqat dostonlarning badiiy mazmunini boyitadi, balki o'quvchiga chuqur hissiy ta'sir ko'rsatadi.

Sirojiddin Sayyid dostonlarining ta'siri ko'plab mualliflar va tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. Ular, albatta, adabiyotimizda zamonaviy ko'rinishlarni, yangi badiiy talqinlarni taqdim etgan. Sayyid ijodining hozirgi kunga qadar ahamiyati shundaki, u o'zbek adabiyotida milliy va umuminsoniy qadriyatlar o'rtasidagi muvozanatni saqlab qolishga yordam berib, bu qadriyatlarni zamonaviy o'quvchilarga taqdim etadi.

Natijaviy Takliflar. Ushbu tahlil natijasida, Sirojiddin Sayyid dostonlarida liro-epik tasvirlarning ahamiyati o'zbek adabiyotining rivojlanishida muhim o'rin tutishini ko'rsatdi. Shu bilan birga, kelajakda shoirning ijodini yanada chuqur o'rganish, dostonlardagi lirik va epik unsurlarni kengroq tahlil qilish, shuningdek, ularni zamonaviy talqinlarda ko'rsatish muhimdir. O'quvchilar va talabalar uchun bunday asarlarni o'rganish, xalqning madaniy merosini saqlab qolish va ularga yangicha yondashish imkonini beradi.

Shuningdek, adabiyotshunoslar, professor-o'qituvchilar va talabalar Sirojiddin Sayyidning ijodini yanada kengroq tahlil qilib, o'zbek adabiyotining boyligiga hissa qo'shishlari mumkin. Sayyid ijodi xalqning orzu-intilishlari va ma'naviy hayoti bilan bog'liq bo'lgan holda, adabiyotimizning eng yaxshi an'analarini davom ettirish va rivojlantirishga xizmat qiladi. Shunday qilib, Sirojiddin Sayyid dostonlari o'zbek adabiyotida yangicha o'rin tutadi va uning ijodi o'zbek xalqining ruhiy-madaniy merosini boyitishda davom etadi.

Xulosa. Sirojiddin Sayyid dostonlari o'zbek adabiyotida liro-epik tasvirning o'ziga xos namunasi sifatida ajralib turadi. Shoirning ijodida lirik va epik unsurlar o'zaro uyg'unlashib, xalqning ma'naviy qadriyatlari, orzu-intilishlari va tarixiy voqealarini chuqur badiiy ifoda etadi. Sayyidning dostonlarida sevgi, sadoqat, adolat va milliy qadriyatlar kabi asosiy mavzular keng ko'lamda yoritilgan bo'lib, lirik qahramonlar orqali insonning ichki dunyosi va ijtimoiy hayoti tasvirlanadi.

Sayyidning ijodiy yondashuvi o'zbek xalqining tarixiy merosini saqlash va rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, uning asarlari milliy va universal qadriyatlarni birlashtiradi. Dostonlarining badiiy va estetik jihatlari,

LITERARY CRITICISM

xalqning ijtimoiy hayoti bilan bog'liq muammolarni badiiy ifodalashda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, Sirojiddin Sayyid dostonlari o'zbek adabiyotida yuksak mavqega ega bo'lib, zamonaviy o'quvchilarga xalqning ma'naviy merosini yetkazishda davom etadi.

ADABIYOTLAR:

1. Sayyid, S. (1987). *O'zbek adabiyoti tarixi*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
2. Rahimov, A. (2005). *Sirojiddin Sayyid: Adabiy meros va tarixi*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti.
3. Mustaqimov, A. (2010). *Liro-epik adabiyot: nazariy asoslar va amaliyot*. Toshkent: Sharq nashriyoti.
4. Xudoyberdiyev, A. (2018). *O'zbek dostonlari: tahlil va tadqiqotlar*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
5. Isroilov, I. (2012). *Sirojiddin Sayyid asarlarida lirik va epik tasvir*. Toshkent: Adabiyot va san'at nashriyoti.
6. Abdullayev, B. (2016). *O'zbek adabiyotida liro-epik asarlar*. Toshkent: Fan va texnologiya.
7. Khalilov, S. (2021). *Sirojiddin Sayyid va uning dostonlaridagi ma'naviy qadriyatlar*. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi.
8. Abdurahmonov, R. (2019). *Sirojiddin Sayyid dostonlarida xalq an'analari*. Toshkent: Sharq nashriyoti.
9. Nurmatov, J. (2017). *Adabiyotimizda liro-epik tasvirlar va ularning tahlili*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
10. Sirojiddin Sayyid. *Vaqt haykali*.- Toshkent, 2023.- b71-72
11. Дошанова Г. *Ҳозирги ўзбек шеърятинида кичик лирик шакллар тақомили*. Тошкент, 2024.- Б.63.